

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 33

Lýsingarprísir fyrri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardag 10. september 1949

Bladið verður bilagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið

23 Árg.

ÁGÓÐIN OG TAPIÐ

Nógv vatn er runnið í havið, síðan Chr. Holm-Jacobsen á sinni stóð fram í Sjótleikarhúsinum og helt Mustad-húkin fram fyrri eini gapandi veljarafjöld og segði sum so: »Á hesum húki hongur liv og lagna Føroya lands og fólks!« Og hann kravdi, at »vinnulívsins menn« skuldu stjórná vinnulívinum, og lögtingið mátti ikki leggja uppi (uttan sjálvsagt við peningaligum stuðuli?).

Veljarafjöldin gloypti ikki húkinum tá; men lögtingið legði meir og meir ræðið í hendurnar á vinnulívsins monnum, sum teir nevadu seg.

Og so kom bardagatiðin. Skipini fóru stórt ríkiðomi til landið, og vinnulívsins stóru kendu seg sum kongar, ið hvørki vildu lúta fyrri einum ella øðrum. Teir tóku tá leiðsluna innanfyri fólkaflokkinn. Við miklari ósing eyðnaðist teimum at fáa stóran lut av arbeiðarum og fiskimonnum í fylking við sær. Tann, ið ikki var við í hesi fylking, var svikjari. Ein vavgreytur av nationalari ósing og vinnumálum helt hesum stóra korthúsi saman.

Í teim fylgjandi árunum aftaná bardagan vóru eisini góðir fiskaprisir — og trolararnir vórðu keyptir. Men so byrjaði niðurgongan. Trolararnir vóru mangir vánaligir og dyrir at halda. Prisirnir lekkadu, tó teir langfrá enn kunnu kallast ringir. Tá tók grundin at rilla undir mongum av teim stóru handilshúsum. — Nakað mátti gerast.

Í teim góðu tíðunum eru tað teir privatu, ið eiga vinnuna og ágóðan. Tá illa stendur til, ja, so má landið sum heild hjálpa; tí landið(!) má bjargast, verður sagt. Og so gekk í hesum føri við. Teir bóðu tingið hjálpa teim vánaliga staddu trolarum við peningi; men hvussu peningurin skuldi nýtast, og um hann var nakra nyttu til, tað skuldi tingið ikki leggja seg úti. Kanna bókmurnar fyrri at fáa at siggja, hvar nakað kundi sparast? — Korta nei!

Lögtingið samtykti kortini at seta kanningarnevnd.

Sum høvdu teir sitið á glóðum lupu tá upp tveir av fólkaflokksins mælastu — Bláhamar og Sørensen: Hýrurnar! Fiskimannsins lónir! Kundi ikki nakað klipast av teimum, uttan at tað kom at nerva reiðaran?

So var hitt margháttliga uppskotið borið í heim, ið gav landsstýrinum heimild til at gera til lóg tað sáttmálauppskot, sum semingsmaðurin samstundis varð biðin um at gera — uttan at nakað menniskja á jörð grunaði, hvat tað kom at innibera.

Og sambandið hjálpti fólkaflokkinum, so uppskotið varð samtykt.

Hitt gamla tiltakið: »Á heystardeggi eigur bóndin seyðin, á várdeggi eigur Várharra hann, kann óivað fírst yvir á fiskivinnuna eisini, tí sjón gongur fyrri sögn, at tá góðar tíðir eru, tá eigur reiðarin - privatmaðurin - driftina; men í ringum tíðum skulu allir aðrir gjalda.

Trolarar til Grønlands

„Kallsevní“ skal fara til Grønlands at veiða til saltfisk, væntandi fer hann í kvöld. „Sjúrðarberg“ skal gera ein ísfiskatúr til Grønlands.

Línufiskurin hevur verið óföra nógvur haruppi í seinastum. Sama kann ikki sigast um trolveiðina, um annars tíðindi, ið „Jóannes Patursson“ sigur frá sær sjálvum, eru sonn. Hann skuldi hósdeggin hava fingið 1200 kits, og skuldi nú verið á heimleið.

BRETSKU ARBEIÐARARNIR

Samgongan av bretska arbeiðarafeløgum samtykti hósdeggin at styðja bretska stjórnina í lönarpolitikki hennara, hóast politikkur hennara í mong um fœrum forðar arbeiðarunum í at fáa tær lönir, teir halda seg hava uppiborið.

Sáttmálauppskot semingsmannsins

Aftaná at samráðingar hava farið fram, hevur nú semingsmaðurin sett fram semingaruppskot millum reiðarar og skiparar og reiðarar og fiskimenn. Bæði uppskotini vóru lönminkan. Og bæði skiparar og fiskimenn hava vrakað tey. Vit skulu her prenta upp aftur sáttmálauppskotið, ið ætlað var at galda millum fiskimenn og reiðarar, og sum landsstýrið hevur fingið heimild til at geva lógargildi:

Hýring til trolaraveiðu verður eftir hesum trytum umframt teimum í hini vanligu lóggávu innihildnu ásetingum:

§ 1. Hýringin er bert fyrri ein tús isenn, tá ið annað ikki er avgjört.

§ 2. Bjargingarlön verður býtt eftir lóggávarnar ásetingum, soleiðis sum hesar eina og hvørja tíð eru.

§ 3. Umframt hesar fœstu lönir:

Kokkurin um mánaðin 300 kr.
kyndarar » » 250 »
dekkarar » vikuna 50 »
fær hvør av hesum av brutto-sölu (sum bruttosöla er at skilja tað sum fiskur, rogn og lýsi verða seld fyrri, tá ið öll gjöld eru frá, sam bretska ríkisstýrið annað lands ríkisstýri ella Føroya landsstýri hevur lagt ella leggur á fiskasöluna):

a) Við trolara undir 400 br. ton
1% frá £ 2000 til £ 3000,
1¼% av tí, sum fer yvir
£ 3000.

b) Við trolara yvir 400 br. ton
hesir: Rodni, Tórhallur,
Sjúrðarberg, Vesturskin, Kalls-
evni, Nólsoyar Páll og
Jóannes Patursson:
1% frá £ 3000 til £ 4000,
1¼% av tí sum fer yvir
£ 4000.

§ 4. Skiparin avger um inn skal farast í Føroyum á leið frá fiskigrunni til sölustað. Seta teir inn í Føroyum avger skiparin hvørjir og hvussu nógvir av dekkarunum skulu gera ferðina við til sölustaðið.

Teir ið heima verða, fáa ikki vikulönina, meðan hinir ið við

eru fáa 60 kr. fyrri ferðina. Verður manning ikki sett av í Føroyum, verður eingin eyka-býra goldin.

§ 5. Tað, ið vistin umborð kostar meir enn 5 kr. um dagin pr. mann — tó so, at brúk av egnari veiðu verður ikki roknað uppi vistarprisin — skal verða goldið av manningini javnbýtt, yvirmenninir iroknaðir.

§ 6. Útgerðamaðurin ella felag hava skyldu at tryggja veiðuna fyrri minst 100.000 kr. og manningarognir eftir galdandi reglum.

Um tryggingarpeningurin verður goldin, fær manningin part av honum eftir sáttmálanum, sum um veiðan var seld fyrri tað sama.

§ 7. Öll býra skal gjaldast seinast 6 vikur aftaná sölu.

§ 8. Hesin sáttmáli, sum kemur í gildi beinan vegin, skal galda inntil 1. januar 1950.

KINA

So við og við nærkast teir kommunistisku herarnir Kanton og Amoi — síðstnevnda býi eru teir bert nakrar fírar kilometrar frá. Teir tykjast enn ikki at vera fullgott útgjördir til tað stóra álopið á Kanton og Sudurkína; men hetta álop kann væntast at byrja nær sum helst.

USA heldur seg hava sett so nógván pening í krígsútgerð til kinesisku stjórnina, at tað ikki vil lata meir, siga tíðindi haðani — hvussu mikið so annars er í hesum.

SVÍARÍKI

Svensku jarðabrúkararnir hava kravt 3 oyru meir pr. litur fyrri mjólkina. Ríkisstýrið, ið ikki vil, at mjólkaprisirnir skulu hækka, hevur boðið sær til at givið teimum 1¼ oyr meir pr. litur sum tilskot frá statinum. Jarðarbrúkararnir eru sinnaðir at taka við hesum studningi.

Richard Strauss deyður

Hitt gitna týska tónaskaldið Richard Strauss doyði hósdeggin. Hann varð 85 ár.